

POSTANOWIENIE

31 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 31 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego
Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie
z udziałem Ś. M., L. H. i O. M.
o zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa
Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie
od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu
z 28 marca 2022 r., III Ca 285/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od wnioskodawcy Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie solidarnie na rzecz uczestników kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu niniejszego postanowienia wnioskodawcy do dnia zapłaty.

[PG]

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 28 marca 2022 r. (sygn. akt III Ca 285/21) Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej opart wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłance określonej przez art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Odnosząc się do powołanej przez stronę skarżącą przesłanki uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy wskazać, że skonkretyzowała ją poprzez sformułowanie następującego zagadnienia prawnego: „Czy w przypadku opuszczenia nieruchomości przez jej właściciela w związku z realizacją układu z dnia 9 września 1944 r. zawartego pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Ukraińską Socjalistyczną Republiką Radziecką a następnie, wejścia przez Skarb Państwa w posiadanie takiej nieruchomości, ale jeszcze przed dniem 17 września 1947 r., tj. przed dniem wejścia w życie dekretu z 5 września 1947 r. o przejściu na własność Państwa mienia pozostałego po osobach przesiedlonych do Z.S.R.R. uprawnionym jest przyjęcie *a priori*, że objęcie posiadania przez Skarb Państwa nastąpiło w złej wierze?”. Na okoliczność wykazania tego zagadnienia strona skarżąca zaprezentowała rozbudowany wywód prawny zawierający w szczególności odniesienia do oceny prawnej tak zwanych układów republikańskich wraz z zaprezentowaniem zaszłości historycznych związanych

z sytuacją polityczną na ziemiach polskich w latach czterdziestych, a ponadto rozważania odnośnie do kwestii dobrej ewentualnie złej wiary Skarbu Państwa. W konkluzjach skarżący Skarb Państwa stwierdził, iż wbrew stanowisku Sądu odwoławczego, nie można przyjąć, że w sytuacji wejścia przez Skarb Państwa w posiadanie nieruchomości należącej do osób przesiedlonych do ZSRR bez wydania żadnej decyzji administracyjnej, czynność ta była dokonana w złej wierze.

W ocenie Sądu Najwyższego strona skarżąca nie sprostала wymogom stawianym w orzecznictwie tego Sądu dla wykazania wskazanej w skardze kasacyjnej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w którym to orzecznictwie wyjaśniono, że za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione. Zagadnienie to musi mieć charakter istotny i być zagadnieniem ściśle jurydycznym, tj. dającym się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, IC BSN 2009, nr 4, s. 48). Chodzi przy tym o zagadnienie o charakterze abstrakcyjnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji, a jego rozstrzygnięcie będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Z tej przyczyny przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W rachubę wchodzi więc nie tylko określona staranność i nakład pracy w zredagowaniu zagadnienia, ale przede wszystkim o jurydyczne przedstawienie analizy stanu prawnego, orzecznictwa i wynikającego z tego problemu prawnego o takiej wadze, który może być uznany za istotne zagadnienie prawne (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2007 r., II PK 159/07, niepubl.). Podstawowym, bowiem, celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC

2000, nr 7-8, poz. 147). Zagadnienie prawne musi być także przydatne dla rozstrzygnięcia o zasadności wniesionej skargi kasacyjnej.

Konfrontując zaprezentowane przez stronę skarżącą wywody dla wykazania „istotnego zagadnienia prawnego” z wymogami stawianymi tej przesłance przedsądu w orzecznictwie Sądu Najwyższego, należy stwierdzić, że sformułowane w skardze kasacyjnej jest nieprzydatne dla jej rozstrzygnięcia oraz dotyczy problemu prawnego, który został już wielokrotnie wyjaśniony w orzecznictwie. Wprawdzie wnioskodawca zaprezentował wywód jurydyczny wraz z przywołaniem wybranych orzeczeń Sądu Najwyższego, ale w ocenie Sądu Najwyższego w sprawie nie aktualizuje się potrzeba odniesienia się do sformułowanego w skardze kasacyjnej zagadnienia prawnego albowiem w jego treści pominięto istotną dla oceny istnienia po stronie wnioskodawcy dobrej albo złej wiary w chwili objęcia nieruchomości, której dotyczy wniosek, okoliczność faktyczną – którą związany jest Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) – a mianowicie że „opuszczenie tej nieruchomości przez M. F. z żoną M. i córką O. nie miało charakteru dobrowolnego, a przeprowadzające je służby dały przesiedleńcom niewiele czasu na spakowanie dobytku i opuszczenie domu”. Postępowanie to było oczywiście niezgodne z treścią Układu pomiędzy Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego a Rządem Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad dotyczącego ewakuacji obywateli polskich z terytorium U.S.R.R. i ludności ukraińskiej z terytorium Polski zawartego 9 września 1944 r. – który jak sam przyznaje wnioskodawca w oparciu o wskazane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego – nie stał się nawet elementem wewnętrznego porządku prawnego państwa polskiego. Układ ten, podobnie jak pozostałe tzw. Układy republikańskie, zakładał bowiem dobrowolność repatriacji albo ewakuacji (w praktyce przymusowych przesiedleń). W sytuacji więc przymusowego przesiedlenia właściciela nieruchomości, niezgodnego nawet z treścią powołanego wyżej Układu republikańskiego, nie sposób bronić poglądu o wejściu przez Skarb Państwa w posiadanie tak przejętej nieruchomości w dobrej wierze. Sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne powołuje się jedynie na złożony kontekst historyczny po II Wojnie Światowej dotyczący obszaru, na którym położona była

nieruchomość objęta wnioskiem, i którego mieszkańców objął Układ republikański, abstrahuje jednak od faktycznego sposobu, w jakim Skarb Państwa wszedł w posiadanie tej nieruchomości. Z tej przyczyny tak ujęte zagadnienie prawne jest nieprzydatne dla rozstrzygnięcia o zasadności wniesionej skargi kasacyjnej. Nie sposób przy tym zaakceptować stanowiska przebijającego się w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, aby do oceny istnienia dobrej posiadacza uwzględniać kryteria stosowane przez organy Skarbu Państwa w chwili objęcia spornej nieruchomości w posiadanie (na dzień 23 sierpnia 1947 r. – sporządzenia protokołu granicy polno-leśnej), a więc właściwe dla ustroju totalitarnego, a nie w chwili obecnej. Nie budzi zaś obecnie jakiegokolwiek wątpliwości w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu posiadacza nieruchomości, że przysługuje mu wykonywane przez niego prawo (zob. stanowisko zajęte w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów, mającej moc zasady prawnej, z 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, OSNC 1992, nr 4, poz. 48). Dobrą wiarę posiadacza wyłącza więc jego wiedza o rzeczywistym stanie prawnym (stanie własności) oraz jego niedbalstwo. Pozostaje również w złej wierze osoba, która przy dołożeniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że nie jest właścicielem nieruchomości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2009 r., III CSK 79/09, niepubl.). W realiach stanu faktycznego sprawy Skarb Państwa wszedł w posiadanie nieruchomości bez żadnego tytułu prawnego, w szczególności bez decyzji administracyjnej o jej przejęciu i w sposób sprzeczny nawet z tzw. Układem republikańskim. Z tych względów uznano, że nie zachodzi przesłanka określona w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wskazać należy, że nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego - na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną - orzeczono na podstawie 520 § 3 k.p.c. oraz art. 105 § 2 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1¹, § 3 i 4, art. 99, art. 391 § 1, 398²¹ i 13 § 2 k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 1 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

[a!]

[SOP]